

ว้างาน

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๓

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

โยม : ภาวนาพุทโธที่กำหนดอยู่ในใจ เคยมีบ้างที่มันรู้สึกเหมือนกับตัวมันไหว เคยรู้สึกเหมือนกับตัวมันโยก แล้วบางครั้งเวลาที่เรานั่ง มันเหมือนตัวพยายามจะยืดขึ้นๆ แต่เราก็ไม่รู้ว่ามันเป็นเพราะความรู้สึกของเราเองหรือเปล่า แต่ว่าในเวลาที่เป็นอย่างนั้น ความคิดยังมีอยู่ครับ มันยังคิดออกแวก คิดในเรื่องอื่นอยู่ก็ยังมี แต่เวลาคิดก็รู้ว่าคิด แล้วก็พยายามจะดึงลมหายใจ พยายามจะกลับไปให้อยู่ที่พุทโธ

หลวงพ่ : เวลาตัวมันยืดมันตัวปีติ กรณีอย่างนี้เกิดได้ตลอด ทีนี้พอเกิดได้ตลอดแล้ว ส่วนใหญ่แล้วคนเราจะตกใจ โดยปกติของเรา สามัญสำนึกของเราปกติ พอมีอะไรเปลี่ยนแปลงทุกคนจะตกใจ เป็นความเข้าใจผิดของเรา ถ้าเราทำปฏิบัติแล้ว ถ้าจิตมันสงบแล้ว มันต้องร่มเย็นเป็นสุข มันต้องราบรื่น ทุกคนคิดกันอย่างนั้น แต่ความจริงแล้ว ราบรื่นมันเป็นอีกกรณีหนึ่ง แต่ถ้าจิตมันลงเป็นสมาธิแล้วอันนั้นน่าจะราบรื่นสุดยอดมากเลย

แต่กรณีก่อนที่จะราบรื่น อย่างเช่นของสกปรก เราต้องทำความสะอาดใจใหม่ พอทำความสะอาดแล้วมันถึงสะอาดใจใหม่ จิตของเราสามัญสำนึกมันเป็นปุชุน ที่กำหนดพุทโธๆ มันไปเกาะ มันไปทำความสะอาดด้วยคำบริกรรม ทีนี้คำบริกรรมนี้ อากาของใจที่มันมี การเข้าสมาธิการออกสมาธิมันต้องมี อย่างเช่นพวกเรามีลมหายใจใหม่ เรามีความรู้สึกและร่างกายใจใหม่

นี่ไง จิตก็เหมือนกัน จิตมันก็ต้องก็มีความรู้สึกของมันอยู่ แต่ความรู้สึกของเรา ความรู้สึกของเขา เขาจะเปลี่ยนแปลง เราจะบอกว่า สมาธิไม่ใช่อารมณ์ปัจจุบันของเรา ที่เราเป็นกันนี้หรือ ไอ้ที่ว่างๆๆ โทกทั้งนั้น แต่ถ้าสมาธิมันจะเป็น มันจะเริ่มเป็นมันเป็นอย่างนี้ ในองค์ของสมาธิ วิตก วิจารคือพุทโธๆ วิตก วิจาร ปีติ พอปีติเกิดอาการแล้ว ปีติเกิดเป็นความสุข เอกัคคตารมณ์คือตั้งมั่น นี่ยังไม่ตั้งมั่น

โยม : หลวงพ่อครับ แล้วมันยังมีอาการอีกอย่าง คือ บริเวณเชิงกราน บริเวณสันหลัง คือตามความรู้สึกของกระหม่อมครับ มันมีความรู้สึกเหมือนเราขยับตัว แต่เราไม่ทราบว่าเราขยับหรือเปล่า เพราะในเวลานั้นเราอยู่ในอารมณ์ของการกำหนดพุทโธๆ แต่ทั้งนี้มันจะเสียววูบๆที่ตรงนี้ มันเหมือนกับเราขยับอยู่อย่างนี้ แล้วมันรู้สึกเหมือนมันดึงอารมณ์อย่างนั้นคืออะไรครับ

หลวงพ่อ : ปิติมันมีร้อยแปด ปิติมันก็เหมือนรสชาติอาหาร ใครกินรสชาติอาหารที่ตัวเองชอบ ก็ต้องอร่อยของคนๆ นั้น จริงไหม

โยม : ครับ

หลวงพ่อ : ถ้าอาหารของใครๆ ชอบฝังใจอยู่ ถ้ากินอาหารอย่างนั้นสุดขอดเลย ถ้ากินอาหารอย่างอื่นกินได้อยู่ แต่ไม่ถูกใจ ปิติของแต่ละคนเห็นไหม อยู่ที่จิตตัวนั้น จิตของเราเองจิตแต่ละดวงๆ แต่ละดวงจิตที่ปฏิบัติมา มันต้องมีประสบการณ์ของมันใช่ไหม อย่างเช่นเราเกิดมาเรียกว่าเรามีกรรมมาไหม

คำของเราคือพันธุกรรมทางจิต จิตมันทำพันธุกรรมของมันมา คือมันได้สร้างบุญสร้างบาปของมันมา พอสร้างบาปบุญมามันก็เลยกลายเป็นนิสัยใจคอของเรา

โยม : นิสัยใจคอ

หลวงพ่อ : ใช่ มันเหมือนลิ้น ลิ้นลิ้มรสใช่ไหม ลิ้นของแต่ละคนก็รสใครรสมันใช่ไหม นิสัยใจคอของคนมันก็ไม่เหมือนกันเห็นไหม คำว่าไม่เหมือนกัน ถ้าเรากำหนดพุทโธ พุทโธ ของใครของมันไง พุทโธนี้เป็นสากลเป็นคำกลาง เนี่ยเรา ๔ คนพุทโธด้วยกันอยู่ที่นี่ ผลออกมาไม่เหมือนกันหรือ แตกต่างกันไปอยู่ที่จิตนิสัยของคน

แต่พุทโธนี้เหมือนกับน้ำสะอาด แล้วแต่คนจะดื่ม คนไหนอยากดื่มก็ไม่มีประโยชน์อะไร แต่ปรากฏว่าเอาน้ำสะอาดไปทำอย่างอื่นก็ได้

ฉะนั้นเราจะย้อนกลับมาคำถามของโยม ว่าภาวนาพุทโธๆ ทำไมมันเป็นอย่างนั้น ทำไมเป็นอย่างนั้นบ้าง แล้วคนอื่นทำเป็นอย่างนี้ไหม ไม่เป็น แล้วเราคนเดียวนี้ทำอะไรอย่างนี้เป็นอย่างนี้ ทำครั้งต่อๆ ไปไม่เป็นอย่างนี้หรือ เหมือนกินอาหาร โอ้อันนี้สุดขอดเลย แต่พอกินบ่อยเข้าเบื่อไหม

โยม : ครับ

หลวงพ่อ : แน่นอน นี่พอแน่นอน พอเบื่อกแล้ว พอเปลี่ยนอาหารไป พอกลับมากินอีก อร่อยใหม่ อร่อย เวลามันเกิดอาการอย่างนี้ แล้วคิดว่าอาหารเรากินทำไม อาหารเรากิน เพื่อการดำรงชีวิตใช่ไหม ธาตุอาหารของเราเพื่อประโยชน์แก่ร่างกายใช่ไหม แต่คนส่วนใหญ่เขากินรสชาติ

 ที่นี้พอเราพุทโธๆ พอมันจะเป็นอย่างนี้ มันจะเป็นอย่างไรให้มันเป็นธรรมชาติของมัน เราพุทโธไว้อย่างเดียวๆ เพราะว่าอาการของใจใจ อย่างเช่น อาหารเราอมไว้ที่ปากได้ไหม ถ้าเราไม่กลืน

 นี่เหมือนกัน พอพุทโธๆ ไปนี่อาการมันจะเป็นอย่างไร ปากมันอมอาหารไว้แล้ว ถ้ากลืนลงไปเราก็ได้กินอาหารนั้น พุทโธๆ มันจะเกิดอาการอย่างไรไม่สน พุทโธไปเรื่อยๆ เราต้องกลืนอาหารเข้าคอให้ได้

 ที่นี้คนไม่เข้าใจ คนปฏิบัติไม่เข้าใจหรอก เวลาอมอาหารนี้ โอ้โฮ รสชาติดี กลมกล่อม ยืดติดใจ ติดที่ปิติ วิตก วิจาร ปิติ สุข เอกัคคตารมณ์ มันจะไปอีก ถ้าเราพุทโธไปเรื่อยๆ ถ้าเราไม่พุทโธเราก็อมอาหารไว้ ไม่กินก็คายทิ้ง พอมันเกิดอาการวูบวาบแล้ว ตกใจออกมาคายทิ้ง

โยม : ตกใจครับ ครั้งแรกที่ผมเป็น มันค่อยๆ เหวี่ยงแรงขึ้นๆ

หลวงพ่อ : เราจะบอกว่าในการปฏิบัติของทุกๆ คนมันเป็นอย่างนี้ละ เวลาวูบวาบที่เขาฝึกแล้วขयरาคาต่างกับวูบวาบทั่วไป จิตที่ฝึกแล้ว ถ้าจิตที่ยังไม่เคยฝึกมันก็เหมือนกับวูบวาบที่ไม่เคยฝึก วูบวาบที่ไม่เคยฝึกเอามาไถนาได้ไหม

โยม : ไม่ได้

หลวงพ่อ : วูบวาบที่ฝึกแล้วไถนาได้ใช่ไหม

โยม : ครับ

หลวงพ่อ : จิตที่ได้ฝึกดีแล้ว จิตนี้พอเริ่มฝึกมันก็เหมือนเอาวัวมาผูก เราจะฝึกใจเราก็เหมือนกับฝึกวัวตัวนั้น ยากไหม

โยม : ยาก

หลวงพ่อ : ก็เท่านี้ไง ฉะนั้นเราก็ต้องทำ ยากดีมีเงิน เราจะเป็นวัวฝูงหรือเราจะเป็นวัวงาน ทุกคนอยากเป็นวัวงาน เพราะวัวงานมันขายได้ราคาดีกว่า พุดถึงคุณสมบัติมันก็ดีกว่าเขา เพราะมันใช้งานได้ วัวถ้าไม่ผูกเอามาเทียมเกวียนก็ไม่ได้ ทำอะไรก็ไม่ได้ทั้งนั้น เอาไว้กินแต่เนื้อมัน

แต่ถ้าเราเป็น นี้คุณสมบัติมันดีขึ้นมา แต่ดีขึ้นมาด้วยอะไรละ ดีขึ้นมาด้วยการฝึกใช้ไหม นี้ก็ดีขึ้นมาด้วยการกระทำของเราใช้ไหม นี้คือบุญของเรา นี้คือความดีของเรา ใครจะเป็นอย่างไรเรื่องของเขา ใครจะชั่วดีมีเงินเรื่องของเขา เรื่องของเราเอาตัวเราให้ได้ พระพุทธเจ้าสอนตรงนี้ สอนตรงใจเรา

นี้ทำมาถูกต้องแล้ว คำว่าถูกต้อง อาหารถ้าโครมอาหารแล้วต้องได้ลิ้มรสทุกคน จะรสชาติสูงส่ง รสชาติขม เปรี้ยว หวานอย่างไร ต้องได้รสชาติ จิตที่ภาวนาแล้วต้องได้รสชาติอย่างนี้ อยู่เฉยๆ แล้วเป็นไปเอง ไม่มี

โยม : ผมเคยฟังในเทปของหลวงพ่อ ที่จะบอกเรื่องคำวานิมิต นิมิตเกิดจากดวงจิต ถ้าจิตดวงนั้นมีนิมิตทำยังไงก็มีนิมิต ที่นี้ผมอยากจะถามหลวงพ่อก็คืออย่างหนึ่งว่า อาการอีกอย่างที่มีนิมิตก็คือว่า นัยน์ตาเรามันเป็นเหมือนกับภาพวาดสีน้ำมันที่มันคอยดูวาวๆ ผมจะสังเกตว่ามันจะเกิดคู่กันกับเวลาที่ก่อนที่มันจะกุ่มันจะอย่างนั้น มันจะอย่างนี้

หลวงพ่อ : ใช่ เราจะโต้แย้งพวกที่เขาภาวนาไม่เป็น เขาบอกกำหนดพุทโธมันจะเกิดนิมิต มันจะทำให้เสียหาย เวลาคนที่ไม่เป็นเขาจะพาหลง เวลามันจะชักนำพาไปหลงทาง มันว่ามันถูก เวลาคนทำถูกต้องถึงถามมันว่าผิด เราถึงพุดยืนยันว่า ถ้ามันจะมีนิมิตก็คือมีนิมิต มึงจะไปภาวนาอะไรก็เป็นนิมิต ไปภาวนาที่บอกว่าไม่มีนิมิตก็มีนิมิต ทำไม

เอ็งลองใส่แว่นเข้าไป เอ็งใส่แว่นดำ หรือเอ็งใส่แว่นสี เอ็งมองภาพไหนก็ต้องเป็นสีนั้นแน่นอนใช่ไหม จิตถ้ามันมีเวรกรรมของมันมา ต้องมาเจอสภาพแบบนี้ มึงจะทำอย่างไรมันก็ต้องเจอสภาพแบบนี้ แล้วมึงจะเอาอะไรมาค้ำ

เพียงแค่สังคมปฏิบัติ บอกว่า ไอ้พวกพุทโธ ไอ้พวกนี้จะเกิดนิมิต ไอ้พวกนี้จะเสียหาย ให้มันไปภาวนามันก็เกิดนิมิตถ้ามันจะมี ทำไม เอ้า คนมันเป็นอย่างนั้นก็ต้อง

เป็นอย่างนั้นนะ เพียงแต่เราจะแก้ไขนิมิตนี้อย่างไรต่างหากโวย ตามความเป็นจริง คนเราจะคิดจะชั่วอยู่ที่การฝึกใช้ใหม่ ถ้ามันเป็นอย่างนั้นเราก็แก้ไขให้มันเป็นดีสิ เกิดนิมิต เราก็กลับมาที่พุทธโชนิมิตมันก็หายใช้ใหม่ เหมือนนิมิตมันเกิด ใส่ว่านมิ่งก็ถอดแวนมันก็จบ มิ่งใส่ว่านสีมันก็ออกเป็นสีนั้นใช้ใหม่ เอ็งเอาแวนออกมันก็ปกติ ก็เท่านั้น

นิมิตก็คืออย่างนี้ แต่มีมิ่งรู้จักแวนหรือเปล่าละ ใส่ว่านอยู่ไม่เห็น ไม่รู้ตัวเองใส่ว่าน แก้ไม่เป็นนะสิ ถ้ามีมิ่งใส่ว่านมิ่งถอดแวนมันก็จบแล้ว ถ้ามันเป็นนิมิตนี้ แวนนี้เป็นประโยชน์กับเรานะ แวนสายตาทำให้สายตาเราชัดเจน ถ้าจิตมันสงบมันเห็นนิมิตเห็นใหม่ มันเป็นประโยชน์ขึ้นมา ประโยชน์อะไร ประโยชน์เห็นแล้วเศร้าสลดใจ เห็นแล้วเห็นอาการของใจ ใจมันเป็นอย่างนี้ อย่างชีวิตเรานี้มันมีความสุขแคไหน ความทุกข์แคไหนละ เกิดมาทำไม เห็นใหม่

ถ้ามีปัญหาขึ้นมามันก็ใคร่ตรวจชีวิตเราได้ นิมิตนี้ถ้าเห็นแล้ว ถ้ามันเป็นนิมิตมันก็สอนใจเรา ถ้ามันเป็นความถูกต้อง เช่น อสุภะ เห็นกายเนาเปื่อยอย่างนี้ แล้วกายยุเนาเปื่อยหรือเปล่าละ มันก็ต้องเป็นอย่างนั้น มันก็สะท้อนใจเราเห็นใหม่

นิมิตมันเป็นประโยชน์ได้ นิมิตถ้าคนใช้เป็นมันจะเป็นประโยชน์ได้ แต่ถ้าคนไม่มีหลักมีเกณฑ์ เอาเงินล้านไปให้เด็ก เด็กมันจะเป็นผู้ใหญ่ขึ้นมาได้ไหม เงินล้านให้เด็กนี้เด็กจะโดนฆ่าตาย จะแย่งชิงเงินล้านนั้น ถ้าเด็กมันฉลาด มันเก็บซ่อนไว้ มันใช้จ่ายของมัน มันก็ทำให้เสียคนได้เหมือนกันเพราะเงินล้านนั้น

จิตใจที่ไม่มีกำลังมันเกิดนิมิต มันเกิดอะไรต่างๆ มันแก้ไขไม่เป็น เหมือนเด็กน้อยแล้วได้สมบัติอะไรมาดูแลไม่เป็น แต่ถ้าผู้ใหญ่ขึ้นมาได้เงินมา มีประโยชน์ใหม่ จิตใจเราถ้าเราพุทธโชนิมิตมันก็เป็นประโยชน์ เพราะอะไรรู้ใหม่ เพราะมันไม่ต้นกับนิมิตนั้น มันรู้จักนิมิตนั้นถูกหรือผิด

เงินของเราใช้ประโยชน์เพื่ออะไร ถ้าเงินนี้ใช้ประโยชน์เพื่อทำธุรกิจ เพื่อเพิ่มเงินมันก็เป็นประโยชน์กับเราใช้ใหม่ เงินนั้นเอาไปซื้อยาเสพติด ไปซื้อสิ่งชั่วร้ายมาทำให้การดำรงชีวิตเรา เราก็ตีเสียคนไปใช้ใหม่ จิตถ้ามีกำลังแล้ว นิมิตมันก็เหมือนเงิน นิมิตคือเครื่องหมายที่จิตรับรู้

โยม : เครื่องหมายที่จิตรับรู้

หลวงพ่ : ไซ้ โยมขับรตมาไซ้ใหม่ โยมเห็นป้ายบอกทางใหม่ นั้นละนิมิต เขาบอกให้เลี้ยวซ้ายเลี้ยวขวาไป ป้ายนั้นละคือนิมิต แล้วโยมไซ้ประโยชน์ เห็นใหม่ ทางโค้ง โค้งอันตราย โอ้โฮ ภูเบรกตัวโค้งเลยเข้าโค้งไป นิมิตนั้นนั้นนะ แล้วผ่านเข้ามาแล้วนิมิตอยู่ไหน ป้ายปักอยู่โน้น ความคิดเรามาแล้ว จิตเราผ่านมาแล้ว เวลานั้นเห็นมันเห็นอย่างนั้นนะ ป้ายบอกทางเป็นประโยชน์นะ ป้ายบอกทางนี่นิมิตหมาย เครื่องหมายบอกกันไซ้ใหม่ เครื่องหมายว่าเลี้ยวซ้ายเลี้ยวขวา ภาพวาดให้เป็นนิมิตรู้กันไซ้ใหม่ แต่เวลาจิตไปรับรู้ของตัวเอง คั้นไม่รู้

นิมิตก็คือนิมิต แต่บอกว่านิมิตไม่มี ทำอย่างนั้นจะเป็นนิมิต ประสาเราว่าเราหมั่นไส้ หมั่นไส้ไอ้พวกรู้มาก แต่มันไม่รู้อะไรเลย อวดรู้ สร้างกระแส เพื่อหลอกน้อฉล หลอกให้ผู้ปฏิบัติหลงทาง หลอกให้ผู้ปฏิบัติไม่กล้า หลอกให้ผู้ปฏิบัติอ่อนแอ

โยม : แต่ทุกวันนี้ผมก็พยายามยึดหลักของหลวงพ่ พยายามจะอยู่กับลมหายใจ

หลวงพ่ : อยู่กับลมหายใจ อยู่กับพุทโธอย่างเดียว เพื่ออะไรรู้ใหม่ เงินล้านยังอยู่กับผู้ใหญ่จะเป็นประโยชน์ ถ้าอยู่กับลมหายใจ อยู่กับพุทโธ เราจะมั่นคงขึ้นมา ถ้าจิตเรามั่นคงขึ้นมา คนเราสติปัญญาพร้อมใครจะหลอกมึง ไอ้คนมันโง่เซ่อไซ้ใหม่ถึงโดนหลอก จิตใจเราอยู่กับพุทโธจนตั้งมั่นใครจะหลอกมึง คุ้รู้เห็นเองไว้ย ปฏิบัติก็ปฏิบัติเองนี่ละ แล้วรู้เห็นนี้คุ้รู้เอง จะไปตกใจอะไร

แต่คนถ้าจิตมันอ่อน ไม่มีหลักเห็นใหม่ โห เห็นแล้วก็วูบวาบๆ โหๆ อยู่กับพุทโธซะ จบ เขาจะบอกว่าพุทโธนี้โง่เง่าเท่าตุ่น ให้มันพุดไป

เอ็งเห็นคนจีน โบราณใหม่ หอบเสื่อฝืนหมอนใบมาเป็นเศรษฐี มหาเศรษฐี เยอะแยะเลย เขาทำอะไรกัน เขาเก็บหอมรอมริบ เขาสะสมของเขาจนเขามีทรัพย์สมบัติขึ้นมา ไอ้เราก็พุทโธใครจะว่ากูโง่กูเซ่อก็เรื่องของมึง ก็กูเก็บของกู เสื่อฝืนหมอนใบกูก็หากินของกูไปเรื่อย เดียวมึงจะรู้ของมึงเอง ไอ้คนไม่รู้มันอวดรู้ มันทำให้สังคมไขว้เขว

เราถึงยืนยัน พุทโธกับลมหายใจนี้ทำอย่างนี้ไป พอทำอย่างนี้ไปจิตมันจะพัฒนาไปเห็นใหม่ ถ้าพุทโธไปมันจะไปอย่างที่ตัวยึดตัวพองตัวอะไรนี้ อันนั้นอาการของจิต

อาการของจิตหมายถึงว่าเราอมอาหารไว้ในปาก รสชาติมันมีอยู่แล้ว รสชาติ เห็นใหม่ อาการวูบวาบนี้รสชาติของมัน เห็นใหม่ จิตมันไอ้โฮ

เอ็งคูติ อย่างเรามีอะไรมากระทบนี้ โอ้โฮ ขนพองเลย พอมันได้สัมผัสมันก็ อู๊ยเลย เพราะจิต อากาของใจมันก็เหมือนเราชนลูกนี้ละ แต่จิตมันยึดนะไม่ต้องตกใจหรอก ถ้าเราไม่ตกใจ ตกใจก็ล้มโต๊ะ เริ่มต้นใหม่

โยม : แต่มันตกใจจริงๆครับ

หลวงพ่ : ตกใจ

โยม : เป็นเพราะมันแรกๆหรือเปล่าครับ

หลวงพ่ : ไข่ แรกๆ พอต่อไปแล้วพอคุ้นชินอาการนั้นยังมีอยู่ มีคนมาถามบ่อยเคียว ภาวนาแล้วทำไมไม่ดีขึ้น ไม่มีปีติเลย มันมีจนเป็นปกติ

โยม : คุ้นชินหรือครับ

หลวงพ่ : ไข่ ใหม่ๆ จะตกใจ แล้วต่อไปภาวนาไปจะเกิดอาการอย่างนี้อีก พอเรามีสติพร้อม อะไรพร้อมมันก็จะจางไป ๆ แล้วมันจะเกิดมีความสุขเพราะมันจะรุ่มเย็นเป็นสุข แล้วมันจะตั้งมั่น พอเราจะตั้งมั่นจะรู้ ถ้าเราทำอย่างนี้ไปเรื่อยๆ แล้วจิตเรามีพื้นฐานแล้ว แล้วเราหัดใช้ปัญญาไปเรื่อย หัดใช้ปัญญา

โยม : คำว่าตั้งมั่นของหลวงพ่อนี้หมายถึง เอกัคคตา

หลวงพ่ : ไข่

โยม : ตรงนั้นคือสมาธิไหมครับ

หลวงพ่ : ไข่ ตั้งมั่น จิตเดิมแท้ ฐิติจิต คือตัวตนที่แท้จริงของใจเราเอง

โยม : ที่ผมฟังจากเทพหลวงพ่ หลวงพ่บอกว่า พอมันอยู่ที่สมาธิแล้วให้ปล่อยไปคิด

หลวงพ่ : ไข่

โยม : ก็คือรำพึงขึ้นมา

หลวงพ่ : ไซ่ๆ ไซ่ทั้งนั้นละ แต่คนที่พูดเมื่อกี้ี้ แต่ที่เราพูดตั้งแต่ที่แรก พันธุกรรมทางจิต คนที่สร้างสมมามันไม่เหมือนกัน เวลาเราพูด เราพูดหลากหลายมากเพื่อให้โดนใจ ให้เข้ากับจิตของแต่ละบุคคล บางคนเข้ามานี้ โอัย จิตเขาสงบแล้ว เขาดีแล้ว โดยที่เขาไม่ทำอะไรเลยนี้ นั่นนะเราพูดด้วยเหตุนี้

ที่เราพูดบอกว่า ถ้าจิตตั้งมั่นแล้วให้น้อมไป ทีนี้พอจิตตั้งมั่นแล้วมันไม่ยอมทำอะไร แหม สุขมากเลย พอน้อมไป น้อมไปได้ยัง ใจอันนี้มันส่งออก ถ้าคนไม่เป็นส่งออกก็ผิด ถ้าคนตั้งมั่นเสือกไม่ส่งออกมึงก็ทำประโยชน์ไม่ได้อีก

โอัย ภาวานานี้ร้อยแปดพันเก้าแล้วแต่ใครคิดตรงไหน ใครคิดตรงไหนก็แก้ไปตามนั้น ถ้าใครยังไม่ถึงตรงนั้นก็ไม่ต้องไปวิตกกังวลกับมัน เขาบอกเลยนะว่าไปข้างหน้าจะเจอโอัยเซ่ แล้วเราก็นั่งอยู่ตรงนี้ก็กลัวโอัยเซ่ กลัวโอัยเซ่ มันยังไม่ได้ไปข้างหน้า ยังไม่ต้องกลัวมันหรอก มันยังไม่มาหาหึงหรือ บางคนไปถึงเจอโอัยเซ่แล้ว โอัยเซ่กินนอนอยู่ นี้ยังไม่รู้จักโอัยเซ่อีก โอัยเซ่มันจะจับอยู่แล้วยังไม่รู้จักโอัยเซ่อีก ก็บอกว่าจิตมันสงบแล้วนะ โอัยเซ่มันจะจับมึงนะ โอัยเซ่มันจะจับมึง

จิตสงบแล้วถ้าเอ็งไม่ได้ทำอะไรเสื่อมหมด พลังงานที่คงที่ไม่มี จิตที่เป็นสมาธิตั้งมั่นแล้วคือพลังงาน แล้วจะเสื่อมไปเป็นธรรมดา มันไม่มีคงที่หรือ ฉะนั้นถ้าเอ็งทำแล้วถึงพลังงานเต็มที่แล้ว ถ้าเอ็งยอมไว้ทำงานต่อเดี๋ยวมันก็จะเสื่อม พอเสื่อมแล้วก็มานั่งเสียใจทีหลัง

แต่ถ้าเราออกใช้งานเลย เหมือนมีเงิน ตอนนีเราเงินคนละล้าน รัฐบาลไปประกาศเลยบอกว่าเลิกใช้ โอัย มานั่งร้องให้ โอัยเงินล้านเป็นเศษกระดาศ กระดาศนี้สมมุติให้เป็นเงินก็เป็นเงินไซ่ใหม่ พอเขาประกาศยกเลิก โอัย แหม่งเป็นเศษกระดาศเลย

สมาธิ ถ้ามันเสื่อมแล้วหมดเลย ฉะนั้นถ้าใครมีสมาธิ มีหลักมีเกณฑ์แล้วเรารู้ได้ เวลาเราคุยกันเรารู้ได้ว่าต้องให้ทำอย่างนั้น ทีนี้ส่วนใหญ่แล้วคนที่ป็นสมาธิ มันก็เหมือนที่เราปฏิบัติใหม่ เห็นใหม่ มีอะไรก็ตกใจ คนที่มีสมาธิแล้ว ตัวเองป็นสมาธิไม่เข้าใจว่าเป็นสมาธินะ เข้าใจว่ามันป็นมรรคผล เพราะมันสนุก มันสุขนะ โอัย มันจะว่างมันสบาย เดียวก็เกลี้ยงเลย เดียวมึงจะหมดตัว

ถึงพยายามเน้นตรงนี้ไง ถ้ามันไม่มีก็มันบอกมันเป็นนิพพาน พอว่างแล้วก็เป็นมรรคผล พอมรรคผลแล้วทำไมไม่น้อมไปละ ความจริงมันน้อมได้ แต่ตัวเองไม่น้อมเพราะอะไร เพราะกลัวว่าถ้าน้อมแล้วมันจะเป็นกิเลส เพราะอยู่ว่างๆ เป็นสุขใจ ความจริงมันน้อมได้ เราถึงบอกมันเป็นรำพึงได้ ในสมาธิคิดได้

ถ้าในสมาธิคิดไม่ได้ พระพุทธเจ้าท่านสอน มีสมาธิบริสุทธิ์แล้วให้ใช้ปัญญา ฐานของสมาธิแล้วจะทรงภูมิปัญญา แล้วจะเกิดปัญญา จะเกิดมรรคญาณ อยู่ในธรรม พระพุทธเจ้าหมด เพียงแต่มันจะใช้ตอนไหนใช้อย่างไร มันเหมือนคนทำงานไม่เป็น ทำอะไรก็ผิดพลาด คนทำงานเป็นทำอะไรก็ถูกหมด ทีนี้คนปฏิบัติใหม่มันก็ไม่เป็นมาแล้วมันจะถูกต้องอย่างไร

กรณีพูดอย่างนั้น เวลาแก้ไวนี่ เวลาพูดไวนะมันเป็นอย่างนั้นจริงๆ เพียงแต่มันเป็นเมื่อไหร่ เวลาเราที่ใช้ตรงนั้นเท่านั้นเอง แต่ถ้าไม่ถึงเวลาอย่างนั้น ไม่ควรใช้อย่างนั้น เราไม่ต้องไปวิตกกังวล ถ้าวิตกกังวลนะนิเวศธรรม กางกั้นสมาธิเรา นิเวศน์ใจ ลังเล สงสัย นิเวศธรรม ไอ่ นิเวศอันนี้ ถ้าบอกสมาธิแล้วจะออกอะไร ยังไม่ต้อง ทำมันไปเรื่อยๆ พุทโธกับลมหายใจนี่ไปเรื่อยๆ เคี้ยวตัวเอง พอถึงรู้เอง ถึงตรงนั้นแล้วเราใช้ตรงนั้นถามต่อไป

โยม : หลวงพ่อครับ มีคำถามเกี่ยวกับคำว่าปัญญาอบรมสมาธิ คำว่าปัญญาอบรมสมาธิอย่างที่ผมเคยฟังเทพของหลวงปู่ แม้กระทั่งตัวหลวงปู่เองบางครั้งเวลาในทางจกรรม หลวงปู่ยังพูดกับตัวเอง ยังสอนตัวเอง บางทีบางครั้งคิดว่ากล่าวตัวเองถามว่าในเวลานั้น จิตเกิดสมาธิแล้ว หรือว่าเราสามารถอบรมสมาธิตรงนี้ คำว่าปัญญาอบรมสมาธินี้มันสามารถทำได้ด้วยจิตของปุถุชน

หลวงปู่ : เหมือนกันหมด เวลาเรากำหนด พุทโธๆ เวลาเราปฏิบัติไปแล้ว เวลาหลวงปู่ท่านอยู่กับหลวงปู่มั่น เวลาคิดสมาธิอยู่หลวงปู่มั่นลากออกมา ท่านใช้พิจารณา อสุภะ นั้นขึ้นของอนาคามีมรรค เวลาเราใช้ปัญญาไปมากๆ เห็นไหม ไปหาหลวงปู่มั่น ผมคิดสมาธิ ให้ออกมาแล้ว ผมใช้ปัญญาแล้วนะ ใช้ปัญญาจนไม่ได้หลับไม่ได้พักไม่ได้ผ่อนเลย

หลวงปู่มั่นบอก “ไ้อ้บ้ำสังขาร” เอ้า ไ้อ้บ้ำสังขาร ถ้าไม่ใช้ปัญญามันจะพิจารณา มันจะฆ่ากิเลสได้ยังไงละ นั้นละไ้อ้บ้ำสังขาร เพราะท่านให้ใช้ปัญญา ให้ใช้คิดเอง พอ

เข้ามาคิดก็ เออ พอใช้ปัญญามากเกินไปมันก็พื้นเพื่อน ท่านยังต้องมากำหนดพุทโธๆ ใหม่ เห็นใหม่ แม้แต่อนาคตามิมรรคยังต้องกลับมาพุทโธเพื่อให้จิตพักเลย ที่นี้พุทโธนี้มันใช้ตั้งแต่เริ่มต้นจนจบไปเลย

ปัญญาอบรมสมาธิก็เหมือนกัน ปัญญาอบรมสมาธิหรือพุทโธนี่คืออันเดียวกัน คือการฝึกสมาธิเหมือนกัน แต่มันใช้คนละจริตคนละแนวทางกัน ปัญญาอบรมสมาธิกับสมาธิอบรมปัญญา สมาธิอบรมปัญญาคือพุทโธๆ นี่ไง เพราะมีสมาธิแล้วเกิดปัญญาขึ้น ต่อๆไป ที่นี้ถ้าปัญญาอบรมสมาธิ ใช้ปัญญาแล้วจะเป็นปัญญาวิมุตติ ใช้ปัญญาแล้วใคร่ครวญไป ถึงที่สุดแล้วมันจะลงสมาธิเหมือนกัน แล้วเกิดปัญญาต่อเนื่องกันไป อันนี้ เป็นปัญญาวิมุตติ

ถ้าเป็นแนวทางการสอนเราจะสอนว่า ถ้าเป็นปัญญาวิมุตติ มันเป็นแนวทางของพระสารีบุตรคือเอาปัญญานำ ที่นี้พุทโธๆ นี่เป็นพระโมคคัลลานะ พุทโธๆ นี่เอาเจโตนำ ฉะนั้นกรณีอย่างนี้ จะดีแล้วมันเป็นโทษนะ เพราะออกไปแล้วแนวทางมันเยอะเกินไปนะ คนงงกันไปหมดเลย

โยม : บางจุดก็จะมี คืออย่างคำว่าปัญญาอบรมสมาธิ ผมเข้าใจว่าอย่างไรๆ ท้าวไปก็เป็นขั้นของปูลุชชนธรรมดา ยังไม่ถึงขั้นของอะไรสักอย่างหนึ่ง เพราะฉะนั้น ใ้คำว่า ปัญญาอบรมสมาธิในการที่เราเริ่มนั่ง เราจะบอกให้ตัวเราอยู่กับสมาธิ เราจะบอกให้ตัวเราไม่คิดอะไรเลย การบอกอย่างนี้มันใช้ปัญญาอบรมสมาธิใหม่

หลวงพ่ : ก็ใช้ได้ คือปัญญาอบรมสมาธิมันเป็นอย่างนี้ มันเป็นที่ศรัทธาจริต คนที่มีความเชื่อมั่นศรัทธาจริต พุทโธๆ นี่ดี ทำสมาธิได้ง่าย แต่ถ้าเป็น พุทธจริต พวกนี้พุทโธไม่ค่อยได้ พุทโธไม่ได้เพราะอะไร เพราะพุทโธๆ นี่ แหม พุทโธๆ นี่โง่ฉิบหายเลย พุทโธๆ นี่พวกไม่รู้เรื่องอะไรเลย แล้วมันซ้ำฉิบหาย แหมกูไม่เชื่อ มันต่อต้าน

แต่ถ้าเป็นปัญญาอบรมสมาธิ เอ้า พุทโธก็เพื่อจิตเป็นคำบริกรรม ถ้าเรามีปัญญา การปฏิบัติมีปัญญาใคร่ครวญเขาเรียกปัญญาอบรมสมาธิ ผลของมันคือความคิดหยุด มันหยุดได้ บางคนบอกความคิดหยุดไม่ได้ ถ้าหยุดไม่ได้นะพวกมันตายแล้ว มึงฟุ้งซ่านตายห่า แล้วเราหยุดคิดเรานั่งสบายๆ มีความคิดใหม่ ไม่มี นั่งสบายๆ ไม่มีความคิดหรือ

เราไม่ต้องภาวนาหรือ บางคนเวลาเดินจงกรมของเขา เวลาเขานั่งเขามีความสุขของเขา เขาพอใจของเขา นั่งเพลินๆ นี้มีความคิดใหม่ มันหยุดโดยธรรมชาติของมัน โดยเราไม่รู้ตัว แต่เราไม่มีสติใจ บางวันเราต้องมึน ชีวิตเราต้องมีบ้าง บางวันมีความสุขมากที่เราประสบความสำเร็จ แหม มีความคิดนะ เพราะมันประสบความสำเร็จ แต่พวกเราไม่ใช่ประโยชน์อะไรมัน

แต่ถ้าเวลามันคิดมาก มันฟุ้งซ่าน มันทำให้เราเจ็บช้ำน้ำใจ ความคิดไล่ตามมันทันเลย สติตามมันทันเลย ไล่ความคิดเลย มิงบ้างหรือเปล่า มิงชั่วหรือเปล่า โลกมันเป็นอย่างนี้ ถ้ามันไล่ตามมันหยุดได้ มันหยุดได้ท่ามกลางกองไฟไหม้ มันหยุดได้ท่ามกลางจิตนี้มันฟุ้งซ่านมาก จิตนี้มันเจ็บปวดมาก มันกำลังโดนทรมานจากความคิดมาก โคนกิเลสบีบคั้นมาก แล้วมันใช้ปัญญาไล่ทัน แล้วเห็นคับหมดเลย ความคิดหยุดหมดเลย มันก็เลย อ้อ มีประโยชน์อย่างนี้ไง

เราถึงบอกว่า คนเราไม่เจ็บไข้ได้ป่วยมันไม่รู้จักความดีของยาหรือ ลองเราเจ็บไข้ได้ป่วย พอกินยาหายแล้วมันจะซึ่งยามาก อันนี้เป็นจริตอีก เพราะอะไรรู้ใหม่ เพราะคนปฏิบัติมันสร้างมาหลากหลาย ความหลากหลายของสังคม

เหมือนกรณีอย่างนี้ พุดไปเหมือนยกหาง มันอยู่ที่อาจารย์ อาจารย์องค์ไหนท่านปฏิบัติมาแนวทางใดแนวทางหนึ่งก็จะสอนอย่างนั้น แต่ถ้าอาจารย์องค์ไหนได้ปฏิบัติมาซ้ำของมาก กรณีนี้พุดได้ซ้ำของมาก แต่ของเรานี้ ซ้ำยามาก็ได้ ขวามาก็ได้ มาเถอะๆ มาทางไหนก็ได้ ได้หมด เพราะมันผ่านครูบาอาจารย์มาพอสมควร เพราะเราผ่านไค้ชมาดี เรามีไค้ชดี มีอาจารย์ดี

ถ้าเราไม่มีอาจารย์ดีมันก็เหมือนกับนักกีฬาชนิดใดชนิดหนึ่ง เขาจะเล่นตามกติกา นั้น แต่เราเหมือนเป็ดนะเล่นได้ทุกอย่าง บินก็ได้ ลงน้ำก็ได้ จะไปไหนก็ได้ จะเป็นไก่ มันไปไม่ได้ ลงน้ำไม่ได้ มันตาย ใสนี้มันเป็ด บินก็บินได้ ลงน้ำก็ได้ อยู่บนบกก็ได้

เราไปฝึกมา บังเอิญมันที่ช่องทางเยอะ แนะนำไปเยอะคนก็เลยยิงงไปใหญ่ มันแนะนำเฉพาะคนที่เป็ดปัญญานั่น พุทโชนะ พุทโชนะไม่ค้อยได้ พอพุทโชนะแล้วมันอัด อยู่ดีๆ ก็มาบีบคั้นตัวเองนะ มันไม่ยอม มันเก่ง มันต้องใช้ปัญญาอบรมสมาธิไล่ออกไป ใช้ปัญญาไล่ออกไป

โยม : แต่แรกๆ ที่เริ่มปฏิบัติก็ยากจริงๆ นะหลวงพ่อกว่าจะนั่งได้แต่ละนาทีนี้
ไอ้โฮ

หลวงพ่อก : คนปฏิบัติมันรู้ เพียงแต่เราจริงจังตั้งใจแค่ไหน ฉะนั้นพอจริงจังตั้งใจแค่ไหน เราก็พยายาม เพราะว่าเราสงสาร ที่เราพูดนี้เพราะเราสงสาร เพราะชีวิตเราเป็นตัวอย่าง เวลาเราปฏิบัติใหม่ๆ ไอ้โฮ มันอันตู่ไปหมด แล้วพอมันเอาได้ อะไรได้แล้วมันย้อนกลับมาดูใจ มันเหมือนกับพ่อแม่มันทุกข์ยากมาก่อนไม่อยากจะลูกทุกข์ยาก แต่ไม่ได้หยอก ทุกคนต้องมีทุกข์ยาก ไม่ทุกข์ยากก็โตไม่เป็น แต่พ่อแม่ทุกคนไม่อยากจะลูกทุกข์ยาก

อันนี้ก็เหมือนกัน เราปฏิบัติมาแล้วก็ไม่อยากให้คนอื่นปฏิบัติที่มันเหมือนคุณนะ แต่พอพูดไปแล้วเจตนาดีเขาว่าเป็นร้ายหมด เจตนาดีๆ อย่างนี้เขามองเป็นว่าอิจฉาริษยา เห็นเขาไปติเตียนคนอื่นหมดเลย แต่เราไม่ได้ติเตียนด้วยอารมณ์ความรู้สึกนะ เราพูดด้วยเหตุผลทุกคำเห็นไหม (เทปสิ้นสุดแต่เพียงเท่านี้)